

beskjeftiget seg med. Her hadde der vært mange muligheter for å velge et «Per-tema» – for eksempel kvalitetsutvikling, kontinuitet, forskning, undervisning eller internasjonal helse.

Det sterkeste og mest engasjerende essay er bokens siste – Per Hjorddahls eget *Jakten på gallesteinen*. Det tar utgangspunkt i hans egen «nær-døden-opplevelse» i forbindelse med en gallesteinsoperasjon. Utover at dette er en sterk personlig beskrivelse formår Per å trekke ut sju lærdommer som har allmenn interesse og rekker «utover ham selv». Disse lærdommene er alle sentrale i klinisk arbeid og åpner opp for et aktuelt område innenfor medisinen: «medical errors».

Med utgangspunkt i dette temaet ville boken ha vært høyaktuell og nyskapende. Pers beretning er et godt eksempel på en kasuistisk meddelelse som setter fokus på et område hvor ny forskning, undervisning og kvalitetsutvikling er påkrevd. Per stiller spørsmålet: «Av skade blir man skadet, men blir man også klokere og bedre lege?» Svaret er at det har vi – vi som beskjeftiger oss med undervisning, forskning og kvalitetsutvikling innenfor medisinen – plikt til å sørge for at man blir.

Niels Bentzen

Det medisinske fakultet
Institutt for samfunnsmedisin
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Rus og diakoni

Olav Hamran, Arne Olav L. Hagberg,
Elmer Laahne

Himmel og jord i bevegelse

Blå Kors i hundre. 224 s, ill.
Oslo: Forlaget Press, 2006. Pris NOK 350
ISBN 82-7547-224-5

Blå Kors er en diakonal organisasjon. Den har som formål:

- Å hjelpe mennesker som er i nød på grunn av egen eller andres bruk av rusmidler
- Å formidle Guds kjærlighet til mennesker
- Å forebygge rusrelaterte problemer knyttet til alkohol og andre avhengighetskapende stoffer
- Å arbeide for å redusere totalforbruket av alkohol
- Å arbeide for et narkotikafritt samfunn
- Å arbeide for en rusfri livsstil
- Å drive tiltak på et høyt faglig nivå

Organisasjonens «virksomhetsidé» er

- at virkelig frigjøring for alle mennesker fås gjennom troen på Jesus Kristus
- at kristen nestekjærlighet viser seg i forpliktende fellesskap mellom mennesker

- at avholdenhet fra rusmidler er et virksomt middel til å bygge dette fellesskapet
- at rusfrie miljøer er viktige i samfunnet (1)

Koblingen mellom rusomsorg og kristendom er av gammel dato, og er nok opprinnelig basert på en forestilling om at en rusavhengig person er besatt av demoner. Selv om religiøs omvendelse ikke er noen garanti for rusfrihet, er det mange anekdotiske eksempler på at dette har vært en av de mer effektive måtene å bli kvitt demonene på. Dette er imidlertid en skummel kobling – et tilbakefall kan oppfattes som om man ikke er sterk nok i troen, og nederlaget blir desto større.

Det er det diakonale hjelpemotivet og ikke demonutdrivelse som er viktig for Blå Kors i dag. Diakonien tar sitt utgangspunkt i Jesu omsorg for syke og utstøtte, slik det gjenspeiler seg i fortellingen om den barmhjertige samaritan. Det betyr at de nestekjærlige handlinger som utføres i f.eks. et sykehus, kan bidra til å synliggjøre Guds kjærlighet til menneskene. Medisinsk behandling av god kvalitet er derfor også å forstå som nestekjærlighet (2).

Mens det ordinære helsevesenet etter hvert er blitt tilnærmet kunnskapsbasert og livssynsneutralt, er rusomsorgen fortsatt mer preget av tro enn av viten. Et slikt faglig etterslep må nok Blå Kors, som en sentral aktør på behandlingsarenaen i Norge, ta sin del av ansvaret for. Men det er tydelig at organisasjonen har hatt en økende vilje og evne til fornyelse. Det som skjedde for ca. 30 år siden, da jeg som medisinsk ansvarlig for en kommunal avrusningsstasjon ble truet med innrapportering til rådet for legeetikk fordi jeg hadde latt noen ansatte ved en Blå Kors-institusjon få en kopi av våre retningslinjer for medikamentell behandling, ville neppe skjedd i dag.

Fornylsesevnen har også gitt seg utslag i et annerledes festskrift til 100-årsdagen. En historiker med alkohol som spesialområde, en journalist og en profesjonell fotograf ble engasjert, og produktet er blitt både bra og oppsiktsvekkende. Med et rikt bilde-materiale, historier om enkeltpersoner og enkeltinstitusjoner, intervjuer og meningsytringer får vi et bilde av Blå Kors som en ungdommelig og sprek 100-åring, med stolte tradisjoner. Særlig imponert ble jeg av bildet av delegasjonen på vei til 50-årsjubileum i Genève i 1928 i to åpne lastebiler!

Som tidligere aktør på arenaen leste jeg med spesiell interesse Hamrans kapittel *Mangfoldet*, om nyere utvikling innen alkoholpolitikk og alkoholforskning og Blå Kors' plass i dette bildet. Naturlig nok er han positiv i grunntonen, men jeg savner en mer oppdatert omtale av behandlingsforskningen. Og jeg savner en diskusjon av de mer kontroversielle sidene ved organisasjonens behandlingssideologiske plattform.

Når ble f.eks. bestemmelsene om lojalitet til kristen formålsparagraf og totalavhold for ansatte i offentlig finansierte behandlingsinstitusjoner opphevet?

Boken er noe av det beste jeg har sett på området, og kan varmt anbefales!

Olaf Gjerløw Aasland

Legeforeningens forskningsinstitutt

Litteratur

1. <http://www.blakors.no/Default.asp?CatID=1161> (11.5.2006).
2. http://www.diakonsyk.no/modules/module_123/proxy.asp?D=2&C=549&I=1571 (11.5.2006).

Når legen blir politiker

Odd Strand

Ordføreren

164 sider, ill. Bergen: Eide forlag, 2004.

Pris NOK 290

ISBN 82-514-0675-7

Forfatteren og journalisten Odd Strand har skrevet en biografi over tuberkuloselegen og samfunnsmedisineren Eilert Eilertsen (f. 1918). Han vokste opp i Bergen og studerte medisin i Oslo under

den annen verdenskrig. Her kom han med i illegalt arbeid, flyktet til Sverige og deretter til Storbritannia. Etter befalsutdanning ble han medlem av kompani Linge, og mot slutten av krigen ble han sendt til Masfjordsfjellene i den såkalte operasjon Bjørn West. Her gjorde han en stor innsats, var bl.a. i kamp med tyske soldater og hadde flere dramatiske opplevelser. Etter et år i Tyslandsbrigaden i 1946–47 utdannet han seg som spesialist i lungesykdommer og ble Master of Public Health ved Harvard University i USA. Han var i mange år overlege ved Bergen helseråd og i flere år bestyrer av Institutt for hygiene og sosialmedisin i Bergen.

Gjennom aktivt arbeid i tuberkulosekampen og innen samfunns- og sosialmedisin hadde han en bred sosial bakgrunn da han i slutten av 1960-årene gikk inn i lokalpolitikken, først i Fana og siden i Bergen.

I 1973 ble han ordfører i byen, et verv han hadde i ti år. Han viste seg som en særdeles aktiv, rettskaffen og populær ordfører under en periode med store omveltninger i samfunnet. I disse ti årene hadde han kontortid utendørs på Torgalmenningen hver mandag for at borgerne skulle kunne få direkte kontakt med ordføreren og ta opp saker.

Eilert Eilertsen er nærmest en legende i Bergen og har markert seg sterkt i byens nyere historie. Både hans nasjonale og hans internasjonale innsats i kampen mot tuberkulosen har hatt stor medisinsk betydning.